

Motion till riksdagen

1989/90:U250

av Viola Claesson m.fl. (vpk)

De tropiska regnskogarna

Tropiskt trä har under de senaste decennierna starkt ökat sin marknadsandel i den västeuropeiska snickeriindustrin på det nordiska träets bekostnad. Tropiskt trä har mestadels levererats med låg förädlingsgrad – som timmer eller sågade trävaror – och ansetts mycket prisvärt av kunderna. (Ur SIND PM 1989:3, De tropiska trädslagen – hot eller nya möjligheter för svenskt snickerivirke?)

Citatet ovan är liksom SIND-rapporten i övrigt en produkt av två nordiska skogsindustrikonstners utredning. Den visar en annan infallsvinkel på regnskogsproblemen än de som brukar förekomma i miljödebatten. Skogsindustrin och dess konsulter betraktar tropiskt trä och regnskogar som vilket användbart virkesförråd som helst. Utom när det gäller dess höga kommersiella värde. Rapportens analys inriktas på "de långsiktiga leveransmöjligheterna från fem leverantörländer av tropiskt trä". Bakgrunden är att tropiska trädslag från Sydostasien och Västafrika ses som Sveriges värsta konkurrenter på den västeuropeiska trävarumarknaden. De regnskogstillgångar som studerats finns i Malaysia, Indonesien, Elfenbenskusten, Ghana och Kamerun.

Malaysia, ett exempel

Malaysia är en av världens största producenter av tropiskt timmer. En stor del går till EG-länderna, vilka är storimportörer av sågade ädelträvaror från Malaysia. Sverige importerar också ädelträ därifrån. Även om det gäller en liten andel av Malaysias totala export, uppger Urikespolitiska institutet att Malaysia är den näst största exportören av sågat tropiskt virke till Sverige.

Delstaten Sarawak, på den malaysiska delen av Borneo, har enligt SIND det i särklass största "virkesförrådet inom den kommersiella skogsarealen enligt de viktigaste skogstyperna." I storleksordning utgörs de av orörd dipterocarpskog, avverkad dipterocarpskog, orörd sumpmarksskog samt avverkad sumpmarksskog.

I Sarawak härskar en miljöminister, James Wong, som är en av världens rikaste män. Miljöministern äger inte bara en tidning. Han kontrollerar stora regnskogsområden som han i likhet med SIND och svensk skogsindustri räknar som "virkesförråd". James Wong har presenterat sin syn på regnskogen med följande uttalande:

Det regnar alldeles för mycket på Borneo. Det hindrar mig från att spela golf. Det bästa sättet att förbättra sin golf är att hugga ner regnskogen.

Mot. 1989/90
U250

För knappt två år sedan gjorde Sveriges miljöminister Birgitta Dahl ett besök hos sin ökände kollega i Sarawak. Enligt tidningsuppgifter i samband med besöket förväntades Birgitta Dahl diskutera kommersiellt och tekniskt samarbete kring en rad projekt där svenska företag har lämplig teknologi. Företag som nämndes i sammanhanget är ASEA Brown Boveri, SwedPower, Ericson, KF m fl.

Vid tiden för miljöministerns besök i delstaten Sarawak befann sig det svenska filmteam där, som gjort den uppmärksammade dokumentärfilmen "Tong Tana". Filmen handlar om penanerna, ett av jordens sista nomadfolk. De omkring fyratusen penaner som flyttar omkring i mindre grupper lever av regnskogens överflöd i Sarawak. Hela deras existens är i dag hotad genom skövlingen av regnskogen. Det svenska filmteamet träffade av en tillfällighet Birgitta Dahl när hon besökte James Wong.

I en interpellationsdebatt den 11 januari i år bekräftade miljöministern att hon varit på ett 24-timmars besök i Sarawak, med James Wong som värd, för att diskutera "ett antal svensk-malaysiska samarbetsprojekt på energiområdet". Birgitta Dahl informerade i sitt interpellationssvar om att ett flertal – sju stycken – av de diskuterade projekten nu har realiserats. Statsrådet svarade däremot inte på frågan om varför regeringen inte låter stoppa importen av tropiskt regnskogstimmer från Sarawak och övriga Malaysia.

Förra årets vpk-motion om regnskogen (1988/89:U211/N260) avslogs av riksdagsmajoriteten med hjälp av utrikesutskottets hänvisning till "det stöd som Sverige ger till en rad internationella initiativ som utgör viktiga hörnstenar i utformningen av en global strategi för att få slut på skövlingen av regnskogar." I slutet av november 1989 fick riksdagens socialdemokrater stöd av moderaterna för att göra om samma manöver, men nu gällde det en centerpartimotion. Motiveringen var att man förutsätter att regeringen på alla sätt fortsätter sitt arbete bilateralt och via internationella organ och enskilda organisationer.

Mot bakgrund av de uppgifter som nu bekräftats av miljöminister Birgitta Dahl om Sveriges hjälp till Malaysia, Sarawak och skogsskövlaren James Wong framstår utrikesutskottets och riksdagens utlåtande över våra regnskogsmotioner som rena hyckleriet. Det torde vara omöjligt att ännu en gång i generella ordalag beskriva Sveriges internationella initiativ på regnskogsområdet som föredömliga.

Vpk anser att riksdagen i stället bör begära ett klarläggande av regeringens och miljöminister Birgitta Dahls affärer med Malaysia och James Wong. Sveriges miljöminister bekräftade i ovan nämnda interpellationsdebatt att det "samtidigt" med hennes besök hos kollegan James Wong i Sarawak befann sig en inbjuden affärsdelegation från SwedPower för att sälja energiteknik.

För att resultatet – hittills sju stycken realiserade projekt – skall kunna betecknas som bistånd i syfte att minska regnskogsskövlingen i området, kräver vi att regeringen skall bevisa att den ställt krav i den riktningen. Det har vare sig regeringen eller Birgitta Dahl gjort hittills.

Sverige måste ställa krav

Mot. 1989/90
U250

I förra årets motion beskrev vi framför allt Världsbankens och de transnationella bolagens roll i den pågående regnskogskövlingen i brasilianska Amazonas. Vi vill hänvisa till 1989 års motion eftersom den i huvudsak fortfarande är aktuell. Ur innehållet vill vi citera följande:

Det har krävts förändringar för att Brasilien skall beviljas Världsbankslånet på tre miljarder svenska kronor. Många tror nu inte att Världsbanken – trots sitt proklamerade miljöintresse – är beredd att genomföra de förändringar som krävs för att grundläggande miljöhänsyn kan anses uppfyllda.

Sverige är medlem i Världsbanken och bidrar med skattemedel (c:a 600 miljoner kr/år). I alla de fall där Världsbankslån söks och som har samband med att betydande regnskogar skövlas, och där ursprungsbefolkningens kultur och utkomstmöjligheter hotas bör Sverige agera så att grundläggande miljöhänsyn kan anses uppfyllda samt att minoriteters urgamla rättigheter skyddas.

Sverige kan spela en viss roll i dessa sammanhang. Det är exempelvis inte oviktigt att Sverige markerar sitt missnöje med vad som nu händer med regnskogarna genom att stoppa all import av tropiskt timmer. Sverige importerar inga större mängder, men ett förbud skulle få en opinionsmässig betydelse. (Citerat ur vpk-motion 1988/89:U211, N260)

Hemställan

Med hänvisning till det i motionen anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i internationella sammanhang skall verka för regnskogarnas bevarande,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i Världsbanken skall verka för att alla lån som gäller regnskogsrika länder eller områden skall ta grundläggande miljöhänsyn samt säkerställa ursprungsbefolkningens intressen,
3. att riksdagen hos regeringen begär att få en heltäckande redovisning av de kommersiella resp. miljöteknikinriktade projekt som regeringen medverkat till i Sarawak och övriga Malaysia,
[att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att förbjuda import till Sverige av tropiskt timmer.¹]

Stockholm den 24 januari 1990

Viola Claesson (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Bengt Hurtig (vpk)

Gudrun Schyman (vpk)

Annika Åhnberg (vpk)

¹ 1989/90:N353